בס"ד

"אורות החנוכה" מבצע - הלכה יומית

הלכות חנוכה

עבר הגהה של מו"ר הרב דוד חי הכהן שליט"א

מקופת הנס
יום רביעי - א' כסלו

מָתַי קָרָה הַנֵּס?

א)בְּאֶמְצַע תְּקוּפַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי השתלטו הַיְוָנִים עַל עַם יִשְׂרָאֵל וְגָזְרוּ עֲלֵיהֶם גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת שֶׁלֹּא יַעַסְקוּ בַּתּוֹרָה וְשֶׁלֹּא יְקַיְּמוּ מִצְוֹת, וְכֵן נִכְנְסוּ הַיְוָנִים לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְטִמְּאוּ אוֹתוֹ- עַד שֶׁרִחֵם ה' עַל עַם יִשְׂרָאֵל וְהוֹשִׁיעָם עַל יְדֵי הַחַשְׁמוֹנָאִים בְּנֵי מַתִּתְיָהוּ וְהֵם נִצְּחוּ אֶת הַיְוָנִים, וְחָזְרָה מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל יֶתֶר עַל מָאתַיִם שָׁנָה עַד הַחֻרְבָּן הַשֵּׁנִי.

יום חמישי - ב' כסלו

מָה הַנֵּס?

ב)בכ"ה בְּכִסְלֵו גָּבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל אוֹיְבֵיהֶם וְאִבְּדוּם וְנִכְנְסוּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בָּנוּ וְחָנְכוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ מֵחָדָשׁ.

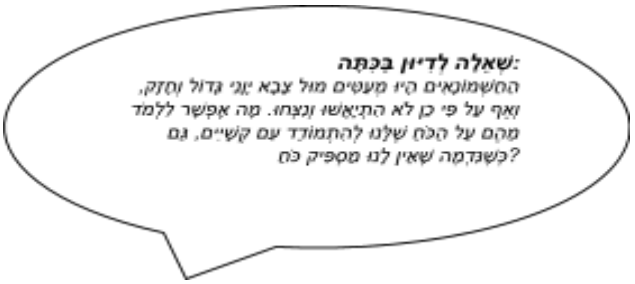

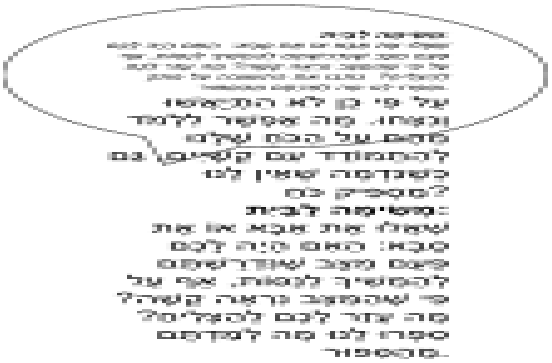

בְּנוֹסָף כְּשֶׁרָצוּ לְהַדְלִיק הַמְּנוֹרָה לֹא מָצְאוּ שֶׁמֶן טָהוֹר אֶלָּא רַק פַּךְ קָטָן אַךְ הוּא הִסְפִּיק לִשְׁמוֹנָה יָמִים, עַד שֶׁכָּתְשׁוּ זֵיתִים וְהוֹצִיאוּ שֶׁמֶן טָהוֹר כָּנָגֶד שְׁנֵי נִסִּים אֵלּוּ: נֵס הַנִּצָּחוֹן וְחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ,
וְנֵס פַּךְ הַשֶּׁמֶן אָנוּ חוֹגְגִים אֶת חַג חֲנֻכָּה.

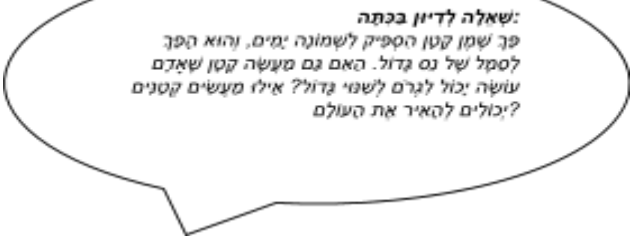

יום שישי -ג' כסלו

ג) "חֲנֻכָּה" עַל שֵׁם מָה?

1) בְּיָמִים אֵלּוּ טִהֲרוּ אֶת הַמִּקְדָּשׁ וַחֲנָכוּהוּ מֵחָדָשׁ
2) חֲנֻכָּה – צֵרוּף שֶׁל שְׁתֵּי מִילִים "חָנוּ"-"כָּה" , בְּיוֹם כָּ"ה לְחֹדֶשׁ כִּסְלֵו חָנוּ מֵאוֹיְבֵיהֶם.

מנהגי החנוכה

ד) נוֹהֲגִים לֶאֱכֹל סֻפְגָּנִיּוֹת וּלְבִיבוֹת וּשְׁאָר מַאֲכָלִים עִם שֶׁמֶן, זֵכֶר לַנֵּס שֶׁנַּעֲשָׂה עִם הַשֶּׁמֶן. הַיְלָדִים נוֹהֲגִים לְשַׂחֵק בַּסְּבִיבוֹן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו אוֹתִיּוֹת נ.ג.ה.פ רָאשֵׁי תֵּבוֹת נֵס גָּדוֹל הָיָה פֹּה, וְהַסִּבָּה כְּדֵי שֶׁגַּם בִּזְמַן הַמִּשְׁחָקִים נִזְכֹּר אֶת הַנֵּס שֶׁעָשָׂה לָנוּ ה'. בְּחוּ"ל רָאשֵׁי הַתֵּבוֹת הֵן נ.ג.ה.ש-נֵס גָּדוֹל הָיָה שָׁם.

(תּוֹסֶפֶת לְכִתּוֹת ד-ו) : אוֹכְלִים מַאֲכְלֵי חָלָב בַּחֲנֻכָּה זֵכֶר לַנֵּס שֶׁנַּעֲשָׂה לִיהוּדִית שֶׁהִשְׁקְתָה אֶת הַשַּׂר הָאוֹיֵב בְּחָלָב, וּלְאַחַר שֶׁנִּרְדַּם הָרָגָה אוֹתוֹ. וְכֵן נוֹהֲגוֹת הַנָּשִׁים שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעוֹד הַנֵּרוֹת דּוֹלְקוֹת, וְשִׁעוּר הָאִסּוּר הוּא חֲצִי שָׁעָה לְאַחַר הַדְלָקַת הַנֵּרוֹת.

מָהֵן מִצְוֹת הַחָג?

ה) הַמִּצְוֹת הַמְיֻחָדוֹת לַחֲנֻכָּה הֵן: הַדְלָקַת נֵרוֹת בְּכָל עֶרֶב בְּמֶשֶׁךְ שְׁמוֹנָה יָמִים. הוֹסָפוֹת לַתְּפִלָּה שֶׁבְּכָל יוֹם-הַלֵּל שָׁלֵם בִּבְרָכָה עַל הַנִּסִּים, וּקְרִיאַת הַתּוֹרָה וְכֵן עַל הַנִּסִּים לְבִרְכַּת הַמָּזוֹן.

כַּמָּה נֵרוֹת מַדְלִיקִים?

ו) צָרִיךְ לְהַדְלִיק בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן נֵר אֶחָד וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי שְׁנֵי נֵרוֹת וְכָךְ הַלְאָה עַד שֶׁבַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שְׁמוֹנָה נֵרוֹת. חַיָּבִים לְהַדְלִיק נֵרוֹת עַל מְנָת לְהַרְאוֹת וּלְגַלּוֹת אֶת הַנֵּס.

(תּוֹסֶפֶת לְכִתּוֹת ד-ו): הַהֲלָכָה לְהוֹסִיף כָּל יוֹם נֵר הִיא עַל פִּי בֵּית הִלֵּל. אֲבָל בֵּית שַׁמַּאי סוֹבְרִים הָפוּךְ שֶׁבַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שְׁמוֹנָה נֵרוֹת וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי שִׁבְעָה וְכֵן הַלְאָה עַד שֶׁבַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מַדְלִיקִים רַק נֵר אֶחָד.

מָה מַדְלִיקִים?

ז)מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר לְהַדְלִיק בְּשֶׁמֶן זַיִת עִם פְּתִילָה, זֵכֶר לַנֵּס הָיָה בְּשֶׁמֶן זַיִת, אֲלָם כָּל הַשְּׁמָנִים וְהַנֵּרוֹת כְּשֵׁרִים בִּתְנַאי שֶׁיִּהְיֶה שֶׁמֶן לְפָחוֹת לַחֲצִי שָׁעָה

אֵיפֹה מַדְלִיקִים?

ח) מִי שֶׁגָּר בְּדִירַת קַרְקַע יַנִּיחַ אֶת הַחֲנֻכִּיָּה סָמוּךְ לַפֶּתַח הַפּוֹנֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים.
וְאִם גָּר בְּעֲלִיָּה (קוֹמָה עֶלְיוֹנָה) שֶׁאֵין לוֹ פֶּתַח פָּתוּחַ לָרְחוֹב - מְנִיחוֹ בַּחַלּוֹן אוֹ בַּמִּרְפֶּסֶת הַפּוֹנִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים.

(תּוֹסֶפֶת לְכִתּוֹת ד-ו): וְיֵשׁ מִצְוָה גַּם לְהָנִיחַ אֶת הַחֲנֻכִּיָּה בַּטֶּפַח הַסָּמוּךְ לְפֶתַח הַבַּיִת מִשְּׂמֹאל, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מוּקָף בְּמִצְוֹת – מְזוּזָה מִיָּמִין וְנֵר חֲנֻכָּה מִשְּׂמֹאל וְצִיצִת בְּבִגְדּוֹ.

ט) בְּשָׁעַת סַכָּנָה וּגְזֵרוֹת עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לְקַיֵּם מִצְוֹת, יַנִּיחוּ אֶת הַנֵּרוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְיָצְאוּ יְדֵי חוֹבָה בְּפִרְסוּם לִבְנֵי הַבַּיִת, וְיֵשׁ שֶׁסּוֹבְרִים שֶׁגַּם הַיּוֹם אֶפְשָׁר לְהַדְלִיק בַּבַּיִת בְּמָקוֹם מֻרְכָּז.

י) נוֹהֲגִים לְהַדְלִיק בְּבֵית כְּנֶסֶת בִּשְׁבִיל לְפַרְסֵם אֶת הַנֵּס, וּמְנִיחִים אֶת הַחֲנֻכִּיָּה בְּצַד דָּרוֹם לְיַד אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, זֵכֶר לַמְּנוֹרָה שֶׁהָיְתָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּצַד דָּרוֹם.
הַמַּדְלִיקָה הִיא עִם בְּרָכָה, בֵּין מִנְחָה לְעַרְבִית.

(תּוֹסֶפֶת לְכִתּוֹת ד-ו): אֵין אָדָם יוֹצֵא בְּהַדְלָקַת הַנֵּרוֹת שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת וַאֲפִילוּ שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר שֶׁמְּבָרֵךְ וּמַדְלִיק – צָרִיךְ לְבָרֵךְ וּלְהַדְלִיק שׁוּב בְּבֵיתוֹ.

נֵר חֲנֻכָּה שֶׁמַּדְלִיקִים בְּמִסִּבּוֹת מִצְוָה – אֵין לְבָרֵךְ עָלָיו, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהַדְלָקָה בְּמָקוֹם צִבּוּרִי גָּדוֹל אֶפְשָׁר לְהַדְלִיק בִּבְרָכָה

מַתַּי מַדְלִיקִים?

י) צָרִיךְ לְהַדְלִיק בְּצֵאת הַכּוֹכָבִים לְאַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית (וְיֵשׁ נוֹהֲגִים לְהַדְלִיק בִּשְׁקִיעַת הַחַמָּה לִפְנֵי עַרְבִית). וְאִם לֹא הִדְלִיקוּ בְּזְמַן זֶה, נִתָּן לְהַדְלִיק כָּל עוֹד יֶשְׁנָם אֲנָשִׁים שְׁעוֹבְרִים בָּרְחוֹב וְאִם עָבַר הַזְּמַן מַדְלִיק בְּבֵיתוֹ אִם יֶשְׁנָם מִבְּנֵי הַבָּיִת.

תּוֹסֶפֶת לְכִתּוֹת ד-ו): יָכוֹל לְהַדְלִיק בִּבְרָכָה כָּל הַלַּיְלָה אִם שְׁנַיִם מִבְּנֵי הַבַּיִת עֲדַיִן עֲרִים וּבְכָךְ יֵשׁ פִּרְסוּם הַנֵּס לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ.

מָה מְבָרְכִים?

יב) בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן מְבָרְכִים שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת:
* לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה,
* שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ,
* שֶׁהֶחֱיָנוּ.

יג) בִּשְׁאָר הַיָּמִים מְבָרְכִים רַק שְׁתֵּי בְּרָכוֹת (בְּלִי שֶׁהֶחֱיָנוּ), וְאִם לֹא מֵבֵרְךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן – מְבָרֵךְ בַּלַּיְלָה הַשֵּׁנִי וּמַתְחִילִים לְהַדְלִיק קוֹדֶם אֶת הַנֵּר הֶחָדָשׁ. לְאַחַר הַהַדְלָקָה אוֹמְרִים "הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ" וְלָשִׁיר "מָעוֹז צוּר יְשׁוּעָתִי".

יום רביעי – טו כסלו

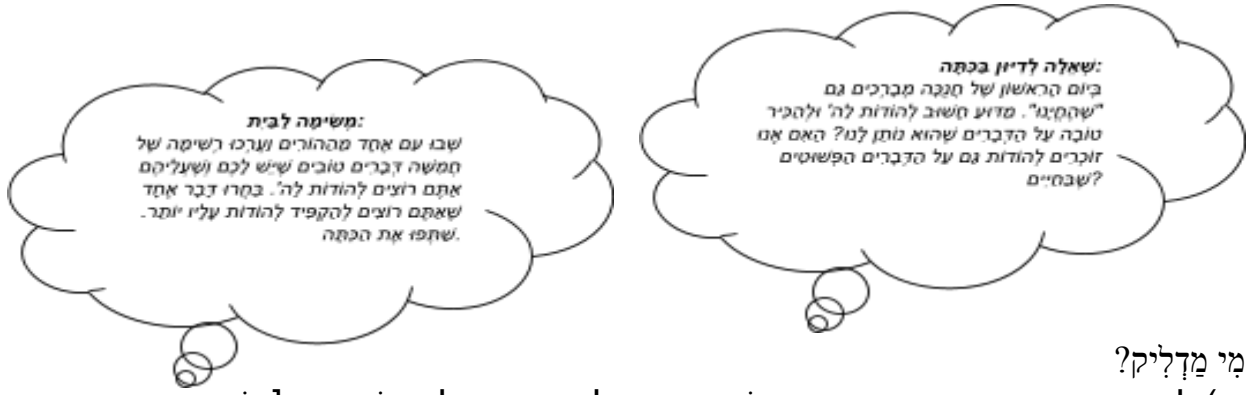

מִי מַדְלִיק?

יד) לְפִי מִנְהַג הַסְּפָרְדִּים רַק אָבִי הַמִּשְׁפָּחָה מַדְלִיק עֲבוּר כָּל הַמִּשְׁפָּחָה [וְנוֹהֲגִים שֶׁהָאַבָּא מַדְלִיק אֶת הַנֵּר הָרִאשׁוֹן וְאֶת שְׁאָר הַנֵּרוֹת הוּא יָכוֹל לָתֵת לְבָנָיו וּבְנוֹתָיו], וְאִלּוּ לְפִי מִנְהַג הָאַשְׁכְּנַזִּים גַּם הַיְלָדִים מַדְלִיקִים חֲנֻכִּיּוֹת (אֲבָל הָאִמָּא לֹא צְרִיכָה לְהַדְלִיק כִּי הָאִשָּׁה וּבַעְלָהּ נֶחְשָׁבִים כְּאֶחָד אֲבָל אִם הָאַבָּא לֹא נִמְצָא מַדְלִיקָה הָאִמָּא).

יום שלישי- יד' כסלו

(תּוֹסֶפֶת לְכִתּוֹת ד-ו): "מְהַדְּרִין מִן הַמְּהַדְּרִין" – פֵּרוּשׁ מוּשָׁג זֶה, שֶׁיֵּשְׁנָה הֲלָכָה וְיֵשְׁנוּ הִדּוּר כְּלוֹמַר אָנוּ מוֹסִיפִים מַשֶּׁהוּ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁצָּרִיךְ מֵעִיקַּר הַדִּין. בַּחֲנֻכָּה מֵעִיקַּר הַדִּין מַסְפִּיק נֵר אֶחָד לְכָל יוֹם וְאִלּוּ אָנוּ נוֹהֲגִים בְּכָל יוֹם לְהוֹסִיף נֵר, וְזֶה נִקְרָא מְהַדְּרִין מִן הַמְּהַדְּרִין.

טו) נָשִׁים חַיָּבוֹת בְּהַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה, כִּיוָן שֶׁהֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַנֵּס. לָכֵן אִם בַּעַל הַבַּיִת אֵינוֹ יָכוֹל לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּר כְּגוֹן שֶׁחֻלֶּה הוּא אוֹ שֶׁנָּעֲדַר מִבֵּיתוֹ – אִשְׁתּוֹ יְכוֹלָה לְהַדְלִיק בִּמְקוֹמוֹ וּלְהוֹצִיא יְדֵי חוֹבָה אֶת כָּל בְּנֵי הַבָּיִת.

מַהִי מְטָרַת הַשַּׁמָּשׁ?

טז) הַתַּפְקִיד אֶחָד הוּא לְהַדְלִיק אֶת נֵרוֹת הַמִּצְוָה, לְשַׁמֵּשׁ תַּפְקִיד נוֹסָף- יָדַע שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ וְלֵהָנוֹת מֵאוֹר הַנֵּרוֹת , כְּמוֹ לִקְרֹא סֵפֶר לְאוֹר הַנֵּרוֹת אוֹ לָקַחַת מֵהֶם אֵשׁ, וְלָכֵן נוֹהֲגִים לְהַדְלִיק נֵר נוֹסָף, הַנִּקְרָא שַׁמָּשׁ, שֶׁאִם יִשְׁתַּמֵּשׁ יִהְיֶה זֶה לְאוֹר הַנֵּר הַנּוֹסָף.

יום רביעי – טו' כסלו

יום חמישי – טז כסלו

יז) הַנֵּרוֹת צְרִיכִים לִדְלֹק לְפָחוֹת חֲצִי שָׁעָה לְאַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים, וּבְשַׁבָּת שֶׁמַּדְלִיקִים נֵרוֹת מֶקְדָּם צָרִיךְ לְקַחַת נֵרוֹת אוֹ שֶׁמֶן בְּכַמּוּת שֶׁתִּדְלַק עַד חֲצִי שָׁעָה לְאַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים.

(תּוֹסֶפֶת לְכִתּוֹת ד-ו): מֻתָּר לְכַבּוֹת אֶת הַנֵּרוֹת לְאַחַר חֲצִי שָׁעָה אִם מַתְנִים עַל כָּךְ מֵרֹאשׁ, כְּגוֹן כְּשֶׁרוֹצִים לָצֵאת מֵהַבַּיִת וּמְפַחֲדִים לְהַשְׁאִיר נֵרוֹת דּוֹלְקִים.

יח) אִם כָּבְתָה הַחֲנֻכִּיָּה אֵינוֹ חַיָּב לְהַדְלִיקָהּ שׁוּב , וּמְצָוָה עַל כָּל פָּנִים לַחֲזֹר וּלְהַדְלִיקָהּ בְּלִי בְּרָכָה. וְאִם הִדְלִיקָהּ בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ רוּחוֹת וְכָבְתָה- חַיָּב לְהַדְלִיק שׁוּב אַךְ בְּלִי בְּרָכָה.

יט) הַאִם מֻתָּר לְהָזִיז אֶת הַחֲנֻכִּיָּה לְאַחַר שֶׁהֻדְלְקָה? הַתְּשׁוּבָה הִיא לֹא. מִשּׁוּם שֶׁצָּרִיךְ לְהַדְלִיקָהּ בְּמָקוֹם הַנָּחָתָהּ דַּוְקָא. וַאֲפִילוּ אִם בַּעַל הַבַּיִת חוֹלֶה וְשׁוֹכֵב בְּמִטָּתוֹ , אֵין מְבִיאִים לוֹ אֶת הַחֲנֻכִּיָּה לְהַדְלִיקָהּ עַל מְנָת לְהַנִּיחָהּ אַחַר כָּךְ בְּמָקוֹם אַחֵר, אֶלָּא יְמַנֶּה שָׁלִיחַ שֶׁיַּדְלִיק אֶת הַחֲנֻכִּיָּה בְּמָקוֹם הַהַנָּחָה שֶׁלָּהּ.

(תּוֹסֶפֶת לְכִתּוֹת ד-ו) : הַטַּעַם שֶׁאָסוּר לְהַעֲבִיר אֶת הַחֲנֻכִּיָּה לְמָקוֹם אַחֵר לְאַחַר שֶׁהֻדְלְקָה הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה כְּאִלּוּ הָאָדָם מִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹר הַנֵּרוֹת לְצָרְכּוֹ מֻסָּיָם, כְּמוֹ לְחַפֵּשׂ מַשֶּׁהוּ בַּבַּיִת, שֶׁהֲרֵי אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹר הַנֵּרוֹת.

כ) 1) יֵשׁ לְהִזָּהֵר וּלְהַעֲמִיד אֶת נֵרוֹת הַחֲנֻכִּיָּה בְּגֹבַהּ שָׁוֶה, בְּאֹפֶן שֶׁגֵּר אֶחָד לֹא יִהְיֶה גָּבוֹהַּ מֵחֲבֵרוֹ (חוּץ מֵהַשַּׁמָּשׁ)

2. אֵין לְקָרֵב אֶת הַנֵּרוֹת יוֹתֵר מִדַּי אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, אֶלָּא יַרְחִיקֵם בְּמַרְחַק אֶצְבַּע, שֶׁהוּא כְּשִׁנֵּי סְ"מ.

מָה מוֹסִיפִים בִּתְפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה ?

כא) אוֹמֵר כָּל שְׁמוֹנַת יָמִים "עַל הַנִּסִּים" בְּבִרְכַּת "מוֹדִים".

תּוֹסֶפֶת לְכִתּוֹת ד-ו : וְאִם שָׁכַח וְלֹא אָמַר- אֵינוֹ חוֹזֵר. וְאִם נִזְכַּר בְּאוֹתָהּ בְּרָכָה, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִזְכִּיר אֶת שֵׁם הַשֵּׁם (בָּרוּךְ אַתָּה ה' הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ...) – חוֹזֵר, וְאִם אָמַר אֶת שֵׁם ה' אֵינוֹ חוֹזֵר, וְיָכוֹל לְאוֹמְרָהּ לְאַחַר שֶׁגָּמַר תְּפִלָּתוֹ קוֹדֶם "יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי"

יום רביעי
כב' כסלו

מָה מוֹסִיפִים בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן?

כב) גַּם בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן יֵשׁ לְהוֹסִיף "עַל הַנִּסִּים" בִּבְרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וְאִם שָׁכַח אֵינוֹ חוֹזֵר.

תּוֹסֶפֶת לְכִתּוֹת ד-ו : אִם שָׁכַח יָכוֹל לְהוֹסִיף בָּהָרַחֲמָן: "הָרַחֲמָן הוּא יַעֲשֶׂה לָנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ...."

הַלֵּל - בַּחֲנֻכָּה מוֹסִיפִים לַתְּפִלָּה גַּם הַלֵּל שָׁלֵם עִם בְּרָכָה .

סֵפֶר תּוֹרָה – בְּכָל יוֹם מִימֵי הַחֲנֻכָּה מוֹצִיאִים סֵפֶר תּוֹרָה אֶחָד, וְקוֹרְאִים בַּתּוֹרָה בְּפָרָשַׁת הַנְּשִׂיאִים שֶׁבְּפָרָשַׁת "נָשֹׂא".

תּוֹסֶפֶת לְכִתּוֹת ד-ו : בְּשַׁבָּת מוֹצִיאִים שְׁנֵי סְפָרִים (אֶחָד לְפָרָשַׁת שָׁבוּעַ וְאֶחָד לַחֲנֻכָּה) . בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ טֵבֵת גַּם מוֹצִיאִים שְׁנֵי סְפָרִים (לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְלַחֲנֻכָּה), וּבְשָׁנָה שֶׁרֹאשׁ חֹדֶשׁ טֵבֵת יוֹצֵא בְּשַׁבָּת, מוֹצִיאִים שְׁלֹשָׁה סִפְרֵי תּוֹרָה (פָּרָשַׁת שָׁבוּעַ, רֹאשׁ חֹדֶשׁ, חֲנֻכָּה).

